

เอกสารอ้างอิง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา จัดว่าเป็นการศึกษาที่สำคัญยิ่งต่อเยาวชนของชาติ เนื่องจากนักเรียนในระดับมัศึกษานั้น อยู่ในภาวะที่เข้าสู่ความเป็นหนุ่มเป็นสาว มีกำลังร่างกายแข็งแรง มีความเจริญและพัฒนาการทางสมองสูงเกือบถึงขีดสุด พร้อมทั้งจะเป็นกำลังอันสำคัญของชาติในระยะเวลาอีกไม่นานนัก แผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้เรียนทั้งวิชาการเพื่อเป็นรากฐานที่จะไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความต้องการ และความถนัด ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้นับเรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม (พันธ์ หันนาคินทร 2521: 67)

หลักการมัธยมศึกษา

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งใช้เวลาเรียนตอนละ 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้ผู้นับเรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการ และวิชาชีพตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งให้ผู้นับเรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้นับเรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

การให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้ศึกษาวิชาชีพนั้นย่อมเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ย่อมไม่สามารถที่จะรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษา เข้าเรียนได้ทุกคน ซึ่งถ้าหากนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ไม่ได้ศึกษาต่อ หรือไม่มีวิชาชีพติดตัวก็จะกลายเป็นผู้ว่างงาน หรือต้องทำงานที่ไม่เหมาะสมกับเวลาที่เสียไปในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก

ซงค้ วรข้ซน้ (2522 : 11-14) โก้ถลว้ถึงหล้ก้การขงการมัชขมศึษา
ในปัจจุบัว

1. การมัชขมศึษาเป็นการศึกษาที่เป็นส่วนต่อจากประถมศึษา โก้แก้ น้กเรียนมัชขมศึษาที่มีกลุ่มอายุเฉล้ย 12 - 14 ปี กบัน้กเรียนมัชขมปลายที่มีกลุ่มอายุเฉล้ย 15 - 17 ปี ซึ้งน้บว้่าเป็นการศึษาสำหรับเด้กวัยรูน้ท้งล้น
2. การศึษาในระค้ยมมัชขมศึษามีซึ่เป็นการศึษาภาคบังค้ย รัฐมีหน้าทึ่บริกาไร้ทุ้กคนเข้ามาศึษาเล้าเรียนในชั้นมัชขมด้วยควมสมัครึใจอย่างเท่าเทียมกัน เสมอภาคกันตามเอ้กัศภาพที่เหมะสม
3. ถึงแม้วารัฐจะไม่จัดการมัชขมศึษาให้เปล้าแก้ประชาชน แต่วรัฐก็ตองดูแลชว้เหลือประชาชนผู้มีรายไค้ชอยเป็นทึเศ เช่นเค้ยว้กบัการจ้ชบริกาไร้สาธาณภูมิโลก เช่นทุนการศึกษา และชกเว้นเงินม่ารุงการศึกษา เป็นศึน
4. รัฐพยายามที่จะชยายการรับน้กเรียนระค้ยมมัชขมศึษาในโรงเรียนรัฐบาลให้ม่ปริมาณมากพอที่จะชว้เหลือประชาชนผู้มีรายไค้ชอย แนวโน้มขงการมัชขมศึษาในอนาคตรัฐจะตองจ้กแก้ปัญหาควมเหลือล้าในระบยโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนรัฐบาลทุ้โรงเรียนมีฐานะท้ค้เทียมกัน
5. แก้เค้มการจัดมัชขมศึษา มุงเพื่อเตรียมนคนให้เข้าศึษาต่อในระค้ยอุดมศึษา ซึ้งเป็นการจ้ค้เพื่อคนกลุ่มนอยเท่านั้น การมัชขมศึษาในแนวโน้มน้จ้ค้เพื่อประชาชนส่วนใหญ่วเมื่อจบระค้ยมมัชขมศึษาแล้วก็สามารถที่จะสร้างงานให้ท้ชตัวเองได้ค้งน้ัน ทางที่ถูคตองอาจเล้กการสอยค้ค้เลือกเข้าเรียนในชั้นมัชขมศึษาเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึษาแล้ว ไค้รอยากจะเรียนก้อชั้นมัชขมศึษา เพื่อพัฒนาอาชีพขงตนเองให้ม่พื้นฐานสูงซึ้น ก็ให้เข้าเรียนได้ ค้งน้ันเป้าหมายขงการมัชขมศึษาพอสรूपได้ค้งน้ัน คือ
 1. พัฒนาควมรู้ทัวไปซึ้งเป็นพื้นฐานขงชีวิตให้สูงซึ้นจากระค้ยมประถมศึษา
 2. พัฒนาควมรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการศึษาต่อ
 3. พัฒนาอาชีพขงประชากร กล่าวคือ เมื่อเรียนจบระค้ยมมัชขมศึษาแล้วไม่ตองการเข้าศึษาต่อในระค้ยมอุดมศึษา ก็สามารถหางานม่ผลิผลได้
 4. เพื่อพัฒนาจ้จริยะขงคน เนื่องจกแต่ละคนม่ควมสนใจ ความสามารถ ความถนัดไม่เหมือกัน จึงจ้่าเป็นตองให้ควมสำคัญขงวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนชองเท่าเทียมกัน

อย่างเท่าเทียม และหาทางพัฒนาให้ถึงจุดสูงสุด

เดวิส (Davis 1966: 466) ได้ระบุความมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า

1. การมัธยมศึกษาจะต้องจัดส่งเสริมการพัฒนาของแต่ละบุคคล ให้รู้จักช่วยตนเองได้มากที่สุด
2. การมัธยมศึกษาจะต้องจัดส่งเสริมสติปัญญาของแต่ละคน ให้เจริญถึงขีดสุด
3. การมัธยมศึกษา จะต้องจัดส่งเสริมให้แต่ละบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดีที่สุด
4. การมัธยมศึกษาจะต้องจัดเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในชีวิต และมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตอันสมบูรณ์
5. การมัธยมศึกษา จะต้องจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมปรับปรุงคนใหม่คือธรรมจรรยาอันดีงาม
6. การมัธยมศึกษา จะต้องจัดการศึกษาให้ทุกคนได้ ซาบซึ้ง ถึงความสำคัญของครอบครัว
7. การมัธยมศึกษา จะต้องจัดการศึกษาให้ช่วยนักเรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ
8. การมัธยมศึกษา จะต้องจัดเพื่อช่วยเหลือให้ทุกคนรู้จักการครองชีพที่ดี มีความรับผิดชอบที่ดีต่อชีวิต

สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักการสำคัญของมัธยมศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 7 ประการ (Seven Cardinal Principles) ขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง และถือเป็นจุดประสงค์ของมัธยมศึกษา

(Bent Kronen berg 1961: 39 - 41) มีหลักการดังต่อไปนี้

1. มุ่งให้มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง (Health) ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ฝึกฝนให้มีสุขนิสัยที่ดี
2. มุ่งให้ความรู้เบื้องต้น พอที่จะเป็นรากฐานในการศึกษาขั้นสูงขึ้นไป

(Common of fundamental process)

3. มุ่งให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว (Worthy home Membership)
ปลูกฝังให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัว มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว

4. มุ่งให้มีความรู้ด้านวิชาชีพ (Vocation) โรงเรียนมัธยมศึกษาจะสอนวิชาอาชีพให้นักเรียนเพื่อจะได้ออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้ เพราะผู้จบมัธยมศึกษาเชื่อว่าจะได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทุกคน

5. มุ่งให้เป็นพลเมืองดี (Citizenship) ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกับนิคมชุมชน สังคม ประเทศชาติ ในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองของชุมชน ของสังคม และของประเทศชาติ

6. มุ่งให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Worthy use of Leisure) จะต้องฝึกอบรมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของเวลา อาจส่งเสริมให้ม้งงานอดิเรกที่ก่อให้เกิดประโยชน์

7. มุ่งให้มีความประพฤติดีมีศีลธรรม (Ethical Charactor) ปลูกฝังให้มีศีลธรรมจรรยา คุณธรรม มีหลักศาสนาประจำใจ มีการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีที่สังคมปรารถนา

สำหรับการมัธยมศึกษาของไทยนั้น สรุเลข วิเศษสุรการ(สัมภาน์) ได้ให้สัมภาน์แผนสี่มวลดน ถึงนโยบายทั่วไปของแผนพัฒนาการศึกษาาระยะที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) ในส่วนของกรมสามัญศึกษาซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ 7 ประการ คือ

1. เร่งรัดการศึกษาทางค่านอาชีพในโรงเรียนทุกระดับและประเภท โดยเฉพาะในชนบท เพื่อพัฒนาอาชีพของประชาชน

2. ปรับปรุงจริยศึกษาโดยรับกาน ให้นักเรียนและเยาวชนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. ส่งเสริมสุขภาพและพลานามัยของนักเรียน และเยาวชนให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ

4. กระจายอำนาจไปสู่โรงเรียนและส่วนภูมิภาค พร้อมกับกำหนดมาตรการ เพื่อให้มีเอกภาพในด้านนโยบาย และการบริหาร

5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และกระจายทรัพยากรทางการศึกษาไปยัง
ท้องถิ่น
6. สนับสนุนให้นำวิธีการ และเทคโนโลยีอันเหมาะสม มาใช้ให้กว้างขวาง
ยิ่งขึ้น
7. ให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ปกครอง มีบทบาทในการให้การศึกษารวม และ
เลี้ยงดูเด็ก

จากหลักการและนโยบายของการมัธยมศึกษาที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า
กรมสามัญศึกษา ในฐานะจัดการศึกษามัธยมศึกษา มีภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการ คือ

1. พัฒนาเยาวชนปัญญา อุปลิขัยและบุคลิกภาพของนักเรียน
2. ให้ความรู้ความชำนาญ ในการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมกับบุคคล
และสังคม
3. ส่งเสริมสุขภาพและพลานามัยของนักเรียน
4. ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา และคุณธรรม
5. ให้ความรู้ความคิดที่สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมของชาติ
ความคุ้มกับการเรียนการสอน

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีอิทธิพลต่อการวางแผนชีวิต ในอนาคตของ
เยาวชนที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าอย่างมาก เพราะทางเดินหรืออนาคตของ
เยาวชนในวันข้างหน้าจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาหรือการตัดสินใจเลือกศึกษา
ปัจจุบันประเทศไทยกำลังต้องการกำลังคนระดับกลาง หรือผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
นั่นเอง แต่ทั้งนี้จะต้องมีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะไปดำเนินงานอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง
ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวเองและประเทศชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่า การมัธยมศึกษาเป็น
รากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันการจัดการมัธยมศึกษาได้ขยายตัวออกไปมาก กล่าวคือ มีจำนวนโรงเรียน
มัธยมศึกษาของรัฐจำนวนถึง 1576 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2524 (กรมสามัญศึกษา,
หน่วยศึกษานิเทศก์ 2525:1-133) และในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)
จะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นอีก 250 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, กองการมัธยมศึกษา

2525:115) ลักษณะของหลักสูตรก็ขยายวงกว้างมากขึ้น มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น สภาพการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิม ลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน มีการพัฒนามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ในด้านการบริหารองค์การระดับต่าง ๆ มีการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในระดับ โรงเรียน อำเภอ จังหวัด และกรมเจ้าสังกัด

กรมสามัญศึกษา ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐ ใฝ่มีการศึกษา วิเคราะห์ วางแผนงานเพื่อให้งานมัธยมศึกษา ซึ่งมีจังหวัด อำเภอ และ โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ใฝ่บรรลุผลตามนโยบาย และแผนการศึกษาแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงได้เกิดขึ้น

ความหมายและความเป็นมาของกลุ่มโรงเรียน

" กลุ่มโรงเรียน " หมายถึง ฎุภาพการจั้ดการบบริหารการศึกษาแบบหนึ่ง ที่นำเอาหลาย ๆ โรงเรียนมารวมกัน ในสภาพโล่จสร้างที่จะเอื้ออำนวยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ชูชาติ ทรัพย์มาก 2521:39) การจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนในประเทศไทย ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 โดยกรมสามัญศึกษา(เดิม) กระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น เป็นกรมที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ ใฝ่พยายามหาทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารโรงเรียนประถมศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงดำริที่จะให้โรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันร่วมมือกันและช่วยเหลือในการจัดการศึกษา อันจะก่อให้เกิดผลดีทางการศึกษา กล่าวคือ โรงเรียนใดมีโอกาสช่วยเหลือร่วมมือกันทำงานในค้ำนต่าง ๆ เช่น วางแผนร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. มุ่งที่จะใฝ่โรงเรียนประชาบาลและเทศบาลทั่วราชอาณาจักร ได้มีระบบบริหารอยู่ในแนวเดียวกัน
2. เพื่อที่จะยกกระดับคุณภาพของโรงเรียนประชาบาลและเทศบาลที่มีความแตกต่างกันมากให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน
3. เพื่อฝึกหัดใฝ่โรงเรียนต่าง ๆ ใฝ่รู้จักปกครองตนเอง และร่วมมือประสานงานกันระหว่างโรงเรียน

4. เพื่อเป็นทางนำไปสู่การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่ท้องถิ่นในอนาคต
 ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษาได้มี การปรับปรุงวิธีการบริหาร
 (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา 2503:19-10) กลุ่มโรงเรียนประชาบาลใหม่
 เนื่องจากเมื่อ พ.ศ. 2504 กระทรวงศึกษาธิการได้โอนโรงเรียนประถมศึกษา ในเขต
 เทศบาลกรุงเทพและธนบุรี ให้เทศบาลกรุงเทพ รับไปดำเนินการ และต่อมาในปี
 พ.ศ. 2506 ก็ได้โอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลทั่วประเทศรวม 417
 โรงเรียน ให้เทศบาล 114 แห่ง รับไปดำเนินการ (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519:26) ซึ่งการปรับปรุงครั้งนี้มีวัตถุประสงค์
 (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง 2508:394) ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างกำลังความคิดและกำลังใจ ในการปรับปรุงประสิทธิภาพ
 ของโรงเรียนประชาบาล โดยประสานงานกันเป็นกลุ่มก่อน ในบรรดาโรงเรียนประชาบาล
2. เพื่อให้ท้องถิ่นช่วยกันแก้ไขปัญหาการศึกษา ในขอบเขตที่แก้ไขได้ โดยไม่
 ต้องคอยเจ้าหน้าที่บริหารชั้นอำเภอ หรือจังหวัด เสมอไป
3. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและวิธีปฏิบัติขั้นต้น อันเป็นรากฐานของการ
 ทำงานร่วมกัน และอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย
4. เพื่อช่วยให้การตรวจเยี่ยมโรงเรียนของศึกษาธิการอำเภอ หรือศึกษาธิการ
 จังหวัดทั่วถึงกว่าแต่ก่อน คือ แทนที่จะเยี่ยมโรงเรียนทั้งหมดในอำเภอ ซึ่งในทางปฏิบัติทำ
 ไม่ได้ ก็ให้เยี่ยมกลุ่มโรงเรียนแล้วรับทราบปัญหาของกลุ่ม และปัญหาของโรงเรียนแต่ละ
 โรงเรียนได้สะดวกขึ้น
5. เพื่อเป็นศูนย์กลางปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ของโรงเรียนประชา
 บาล ที่อยู่กระจัดกระจายกัน การปรับปรุงนี้ย่อมรวมกำลังกันทำให้หลายประการ อาทิ
 โรงเรียนออกข้อสอบร่วมกัน จัดตั้งศูนย์อุปกรณ์การศึกษาขึ้น และส่งเสริมการที่ห่าง
 โรงเรียน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 การศึกษาประชาบาลซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมสามัญ
 ศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ ก็ถูกโอนไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย และในส่วนภูมิภาค
 ไปสังกัดทบวงองค์การบริหารส่วนจังหวัด คงเหลือไว้เพียงบางส่วนที่กรมสามัญศึกษาสงวนไว้

สำหรับทดลองทางวิชาการเท่านั้น อย่างไรก็ตามกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ยังคงเห็นความสำคัญในการตั้งกลุ่ม จึงยังคงไว้และมีการปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมต่อไป (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519: 27)

ในปี พ.ศ. 2516 มีการรวมกรมสามัญศึกษา กับกรมวิสามัญศึกษา เป็นกรมสามัญศึกษา แล้วกรมสามัญศึกษาใหม่มี โควมี คร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ เป็นอธิบดี ใ้ดำริให้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางขึ้น (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 1) โดยเสนอให้โรงเรียนเลือกเข้ากลุ่มโดยอาศัยวิธีการ 3 รูปแบบ คือ

1. เลือกเข้ากลุ่มโดยใช้หลักสูตรเดียวกัน
2. เลือกเข้ากลุ่มโดยอาศัยอาณาเขตใกล้เคียงกัน
3. เลือกเข้ากลุ่มโดยถือความสมัครใจ

การดำเนินงานของกลุ่มใ้ดำริเริ่มมาเรื่อย และนับว่ากลุ่มโรงเรียนที่ตั้งขึ้นในส่วนกลางนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในที่สุดกรมสามัญศึกษาจึงได้วางระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนส่วนกลางขึ้น เพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2519 (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 45) ซึ่งในขณะนั้น นายสมาน แสงมณี เป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษา

อย่างไรก็ดีในช่วงต้นปี พ.ศ. 2519 นี้ สภาพการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้นมีปัญหาในด้านการเมือง ผู้บริหารโรงเรียนทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคต่างประสบปัญหาในด้านการบริหาร ด้านการปกครองมาก เพราะมีการปลุกระดมนักเรียนในโรงเรียนให้เกิดความกระตือรือร้นต่อครูอาจารย์ ซึ่งเป็นปัญหาบัง และในขณะนั้น นายสมาน แสงมณี อธิบดีกรมสามัญศึกษา เห็นว่าในส่วนกลางมีกลุ่มโรงเรียนซึ่งสามารถระดมกำลังความคิดและติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถทำได้ทันทีทั้งที่ใ้ดำริให้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นในส่วนภูมิภาค เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาดังกล่าว และรวมสรรพกำลังในด้านการคิดให้เป็นกลุ่มก้อน โดยเหตุนี้กรมสามัญศึกษาจึงได้วางระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้น (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 4) เพื่อใ้กับโรงเรียนในส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรึกษาหารือ พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และเพื่อระดม

สรรพกำลังในการทำงานด้านวิชาการ บริหาร และกิจกรรมอย่างอื่นที่เหมาะสม ซึ่งให้ผลสัมฤทธิ์ดีกว่าวิธีทำงานโดยลำพัง

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม

ในอดีตการแก้ปัญหาของสังคม หน่วยงาน มักจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะจัดการลงไปอย่างทันที ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจลงไป แต่มาปัจจุบันนี้ การแก้ปัญหา มักจะไม่ง่าย มีความซับซ้อน เกินที่คนเดียวจะรับภาระไหวได้ การทำงานร่วมกัน ผู้ปฏิบัติงานจะร่วมกันแก้ปัญหา และจะพยายามดึงงานมาให้แก่ผู้มีส่วนร่วม ได้ดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด (โสวัจ แนนศิริพันธ์ น.ป.ป. : 9)

อรุณ ภัทธรรม (2522 : 103) กล่าวว่า กลุ่มมีกำลังมากกว่าส่วนบุคคล ในการบริหารงาน ถ้าบุคคลในองค์การนั้นมีความจงรักภักดีต่อกลุ่มมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติต่อกันแล้ว จะทำให้กลุ่มปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างดี กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่ง กัทธร กิตติภูมิชัย (2524 : 16) มีความเห็นว่า คณะกรรมการเป็นระบบการทำงานแบบหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในปัจจุบัน เพราะการบริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และเทคโนโลยีมากขึ้น ต้องอาศัยความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะอย่างมากขึ้น การทำงานโดยบุคคลหลายคน หลายฝ่ายร่วมกันพิจารณา ย่อมจะทำให้ได้ผลงานที่ดี แต่หากจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาง่ายเกินไปเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้บริหารไม่สามารถตัดสินใจได้ ย่อมจะทำให้บทบาทของคณะกรรมการค่อยๆ ลดลง

ส่วนธงชัย สันติวงษ์ (2519 : 320) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารงานโดยคณะกรรมการมักจะเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในขณะที่ต้องมีการมีขนาดใหญ่ขึ้น หรือมีปัญหาค่อนข้างซับซ้อน การจัดตั้งคณะกรรมการ จึงจัดขึ้นเพื่อได้เป็นที่รวมของผู้บริหารที่จะมาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไม่รู้ที่ การบริหารโดยคณะกรรมการก่อให้เกิดผลดีในการดำเนินงานดังนี้ สโตนเนอร์ (Stoner 1978 : 306 - 307) กล่าวถึงผลดีของการตั้งคณะกรรมการว่า

1. เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดี
2. เพื่อส่งเสริมการประสานงาน เนื่องจากกรรมการต้องทำงานเกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ต้องการจะศึกษางานของหน่วยงานอื่นด้วย

3. เพื่อประโยชน์ในการฝึกฝนบุคคล เพื่อเตรียมเป็นนักบริหาร
4. เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ

ขณะเดียวกันกับการบริหารในรูปคณะกรรมการอาจก่อให้เกิดผลเสียได้เช่นเดียวกัน ซึ่ง สโตนเนอร์ (Stoner) ได้กล่าวไว้เช่นกัน คือ

1. เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย
2. อาจถูกกรณงำโดยกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
3. การตัดสินใจมักเป็นไปในลักษณะประนีประนอมกัน

กัซเร กิตติภูมิชัย (2524:68 - 69) ได้เสนอความคิดเห็นสอดคล้องกับ สโตนเนอร์ (Stoner) แต่มีส่วนเพิ่มเติมกล่าวคือ

1. ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไม่มีผู้รับผิดชอบ
2. เป็นมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง เนื่องจากการอภิปรายโต้แย้งกัน

สรุปได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มในรูปของคณะกรรมการนั้น ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น การร่วมมือร่วมใจ ช่วยกันคิดวางแผน พยายามลดปัญหาทางบุคคล สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย ส่งเสริมการรับผิดชอบร่วมกัน เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการดำเนินงาน ขณะเดียวกันถ้ามีใ้กว้างไกลในการดำเนินงานไว้ให้รัดกุมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายในการดำเนินการได้

และจากผลการวิจัยของ อูโร ชูติเนตร (2523: 125) ซึ่งได้ศึกษาถึง กระบวนการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในส่วนกลางพบว่า การบริหารงานกลุ่มโรงเรียนยังประสบปัญหาทางประการกล่าวคือ

1. การวางแผนงานของกลุ่มโรงเรียน มิได้กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายไว้อย่างชัดเจน และกลุ่มชาบุคคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการวางแผน
2. การปฏิบัติงานของกลุ่ม ไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่เนื่องจากมีการงานประจำในโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว
3. การประสานงานของกลุ่มมักจะล่าช้าไม่สะดวก เพราะขาดอุปกรณ์ในการ

ทิศต้อสื่อสาร และการคมนาคม

4. ความร่วมมือของกลุ่มโรงเรียนยังไม่ดีพอ
 5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยเฉพาะ
 6. งบประมาณของกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับยังน้อยไม่เพียงพอในการดำเนินงาน
- สำหรับการรวมตัวเป็นกลุ่มกันทำงาน เพื่อจัดตั้งเป็นชมรม สมาคม สถาบัน หรือ องค์การต่าง ๆ ทางการศึกษา มีมากมายทั้งในต่างประเทศ และภายในประเทศ ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละสมาคมหรือสถาบัน ต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานแตกต่างกันออกไป สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีสมาคมที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษามากมาย ซึ่งถ้าจะแบ่งระดับของสมาคมจะได้อดังนี้ (Chamberlain Kindred 1966: 417-423)

1. สมาคมระดับท้องถิ่น (Local Organization) เป็นกลุ่ม หรือ สมาคมของครูกลุ่มย่อย ๆ ซึ่งกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปในท้องถิ่นต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา มีจุดมุ่งหมายดังนี้ คือ

- 1) ปรับปรุงบริการทางด้านวิชาชีพของสมาชิก
- 2) ปรับปรุงเนื้อหาวิชา วิธีสอน และการสอนของครูให้ดีขึ้น
- 3) สร้างขวัญของหมู่คณะให้ดีขึ้น
- 4) ปรับปรุงสภาวะการทำงาน และสถานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก
- 5) ให้บริการแก่ชุมชน และพลเมือง
- 6) เผยแพร่การศึกษาของสมาคมและวิชาชีพครู

2. สมาคมระดับรัฐ (State Association) ทุกรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างก็มีสมาคมครูในระดับรัฐของตัวเอง มีการดำเนินงาน มีสำนักงานเป็นของตัวเอง มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือครู และสนับสนุนด้านวิชาชีพครูให้ดีขึ้น

3. สมาคมระดับชาติ (National Association) เป็นสมาคมของครูที่ใหญ่มาก เช่น สมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ซึ่งมีชื่อเรียกโดยย่อว่า NEA เดิมการก่อตั้งสมาคมนี้ขึ้นนั้น เกิดจากครูในรัฐต่าง ๆ ได้มาประชุมกันในเมืองฟิลาเดลเฟีย ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2400 เพื่อก่อตั้งสมาคมทาง

วิชาชีพของตนเอง ซึ่งมีชื่อว่า "สมาคมครูแห่งชาติ" (National Teachers' Association) โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มความก้าวหน้า และความสนใจในวิชาชีพครู พร้อมทั้งสนับสนุนในด้านการศึกษา (Wesley 1957: 23)

ในเวลาต่อมา "สมาคมครูแห่งชาติ" ได้รวมตัวกับสมาคมทางการศึกษาอื่นอีก 2 สมาคม และได้ตั้งชื่อใหม่เป็น National Education Association และในปี พ.ศ. 2449 สภาคองเกรส ได้ตรากฎหมายรับรอง NEA และให้ชื่อว่า National Education Association of the United States (Stinnett 1970: 381-382) ปัจจุบันสำนักงานของ NEA ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นที่รวมของสมาคมทางการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ

สำหรับงานต่าง ๆ ของ NEA นั้น สตินเนต (Stinnett 1970: 388-389) ได้กล่าวว่า มีหน่วยงานมากมายสนับสนุนอย่างมาก ซึ่งพอจะกล่าวให้เห็นถึงประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับกว้าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. งานด้านหนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กล่าวได้ว่า พิมพ์หนังสือและสิ่งพิมพ์ในสถานวิชาชีพมากกว่าองค์การทางการศึกษาใด ๆ ในโลก
2. งานด้านวิจัย งานด้านนี้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการครู เช่น เงินเดือน การว่าง การออกจากงาน เป็นต้น
3. งานด้านช่วยเหลือครู โดยช่วยเหลือและต่อสู้แทนครู ที่ถูกไล่ออกจากงาน โดยอยู่ยงกรรม และป้องกันโครงการของโรงเรียนต่าง ๆ ให้พ้นจากการโจมตีโดยไม่สมควร
4. งานด้านประชาสัมพันธ์ งานด้านนี้จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความเข้าใจด้านการศึกษามากยิ่งขึ้น
5. งานด้านกฎหมาย
6. งานด้านสวัสดิการครู ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสวัสดิการของครูและเกี่ยวกับการทำงานของครู เช่น เรื่องเงินเดือน การว่าง การออกจากงาน และมาตรฐานวิชาชีพ

สำหรับประเทศแถบเอเชีย ซึ่งรวมถึงประเทศไทยควรมีสมาคมชมรม หรือองค์การที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษามากเพื่อที่จะส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เกิดการพัฒนา และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

ประเทศอิสราเอล (Israel Teacher's Union) ประเทศญี่ปุ่น (The Japan Teachers Union) ประเทศปากีสถาน (All Pakistan Teachers' Confederation) ประเทศนิวซีแลนด์มีชื่อเรียกว่า New Zealand Education Institute (บุญเรือน มากบุญ 2520: 28)

ดังนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าทุกประเทศต่างเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกัน เพื่อปฏิบัติงานภายใต้เงื่อนไข ระเบียบ ที่จะก่อให้เกิดแก่ประโยชน์ส่วนรวม

สำหรับประเทศไทย "กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา" เป็นองค์กรหนึ่ง ซึ่งรวมตัวกันขึ้น ภายใต้ระเบียบของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้เงื่อนไข ตามระเบียบที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย จึงขอนำสาระสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มาเสนอไว้ดังต่อไปนี้

ระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2519

กัยกรมสามัญศึกษา เห็นสมควรให้มีการจัดกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้มีโอกาสช่วยเหลือกันในการทำงานบริหาร งานวิชาการ และกิจกรรมอย่างอื่นที่เหมาะสม จึงวางระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2519"

ข้อ 2. ให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ นอกเขตกรุงเทพมหานครรวมกันเป็นกลุ่มมีจำนวนในกลุ่มหนึ่งตั้งแต่ 6 โรงเรียน ถึง 15 โรงเรียน หากมีจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ อาจจะแยกเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง

ข้อ 3. กลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้

3.1 จัดการประชุมคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3.2 ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนกลุ่ม

3.3 ให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการแก้ปัญหาอย่างอื่น

3.4 ให้ประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 หรือหน่วยงานใดที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ อันอาจจะเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

ข้อ 4. ให้มีกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน" ซึ่งแต่งตั้งจากหัวหน้าสถานศึกษาทุกโรงเรียนในกลุ่ม และให้เลือกกันเองเพื่อทำหน้าที่ประสาน รองประสาน เลขานุการ และเจ้าหน้าที่อื่นอีกตามสมควร แล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน

ข้อ 5. ให้มีกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด และให้ศึกษาในเทศกจังหวัด หรือศึกษานิเทศกเขตแล้วแต่กรณี เป็นผู้ประสานงานของกลุ่ม

ข้อ 6. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่

6.1 จัดทำแผนงานและเป้าหมายในการปฏิบัติงานประจำปี และติดตามการปฏิบัติงานตามแผน

6.2 บริหารงานตามที่กำหนดไว้แล้วในข้อ 3.

6.3 ประเมินผลงานประจำปีของกลุ่มในรอบปีก่อนสิ้นปีการศึกษา

ข้อ 7. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน มีวาระการดำรงตำแหน่งที่เลือกตั้งตามข้อ 4. คราวละ 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง กรรมการผู้ใดพ้นตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนคัดเลือกบุคคลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างต่อไปจนครบวาระของตำแหน่งที่แทน

ข้อ 8. การส่งเสริมงานของกลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา อาจจัดตั้งงบประมาณเป็นปี ๆ ไป หรืออาจจะใช้เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนโดยทำโครงการของอนุมัติโครงการกรมสามัญศึกษา หรือเงินที่ได้รับจากกาบริจาคโดยมีวัตถุประสงค์

ข้อ 9. ผู้ประสานงานมีหน้าที่ ดังนี้

9.1 เยี่ยมและประสานงานกับทุกกลุ่มโรงเรียน ทุกกลุ่มในจังหวัดนั้น

9.2 ร่วมประชุมกับกลุ่มโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในโครงการของกลุ่ม

9.3 ส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน เช่น ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณให้กลุ่มดำเนินงาน ร่วมแก้ปัญหาด้านวิชาการ อำนวยความสะดวก

“การค้นคว้า และประชุมอบรมเป็นวิทยากรประจำกลุ่มรายงานความเคลื่อนไหวของ
กลุ่มโรงเรียนในรอบปีให้กรมสามัญศึกษารวม เป็นต้น . . . (กรมสามัญศึกษา,
หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 46 - 47 :)

วัตถุประสงค์ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นมาี้ กรมสามัญศึกษามีวัตถุประสงค์
ที่จะให้โรงเรียนได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อปรึกษาหารือพิจารณา
ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ตลอดจนเพื่อระดมสรรพกำลังในการทำงานทั้งด้าน งานบริหาร
งานวิชาการ และกิจกรรมอย่างอื่นที่เหมาะสม (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์
2521: 4) ซึ่งจะเห็นผลสัมฤทธิ์ดีกว่าการทำงานโดยลำพัง ในการรวมกลุ่มกันทำงานนี้

เอกวิทย์ ฅ กลาง (2519: 5) ซึ่งให้เห็นว่า ก่อให้เกิดประโยชน์ในการ
ทำงาน กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนมารวมกลุ่มเป็นกลุ่มโรงเรียน และร่วมมือกันทำงานย่อม
มีศักยภาพ หลายประการ คือ

1. เป็นแหล่งรวมปัญญาของคน เพราะผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนในกลุ่ม
ย่อมมีความรู้ ความจัดเจน จึงควรนำเอาความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่ม
2. เป็นวิธีรวมตัวในเชิงกระบวนการหมู่พวก ซึ่งจะนำไปสู่วิถีทาง
ประชาธิปไตย เพราะกลุ่มโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีบุคคลทำหน้าที่บริหารงาน
มีประธาน รองประธาน เลขานุการ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ อีกตามสมควร แบ่งหน้าที่
รับผิดชอบ มอบหมายการปฏิบัติงานกัน
3. เป็นกลุ่มก่อนที่อำนวยความสะดวกในเชิงบริหาร เกิดเอกภาพของการ
บริหารงาน กล่าวคือ โรงเรียนมัศึกษานั้น ไข้ระเบียบอันเดียวกันมีกลไกอันเดียว
กัน
4. เป็นแหล่งที่พึ่งอาศัยของกรมสามัญศึกษา เพราะเป็นศูนย์รวมของคนซึ่ง
ข้อมูล
5. เป็นแหล่งศูนย์กลางทางวิชาการ จะทราบความเคลื่อนไหวทางวิชาการ
เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการวัดผล การจัดอบรมครูประจำการ หรือการ
เผยแพร่ทางวิชาการ โดยกลุ่มโรงเรียนจะเป็นแกนสำคัญในการดำเนินการ

6. เป็นศูนย์กลางอำนาจ ในกรณีที่ผู้บริหารระดับจังหวัด เช่น ศึกษาธิการ จังหวัดไม่ให้ความสะดวกในงานต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือการแต่งตั้งผู้บริหารใหม่ กลุ่มโรงเรียนจะมอบหมายช่วยไต่ถาม และจากรายงานการวิเคราะห์ เรื่องการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2522:20 - 21) พบว่าการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนก่อให้เกิดบรรยากาศ และความคุ้นเคยแห่งการร่วมมือกันขึ้นในหมู่สมาชิก แม้ว่าการร่วมมือกันดำเนินโครงการต่าง ๆ บางโครงการประสบผลสำเร็จดี บางโครงการบรรลุผลสำเร็จน้อยก็ตาม นอกจากนี้ โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีความรู้สึกที่ว่าตัวเองไม่โดดเดี่ยวที่จะต้องแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่จะมีความอบอุ่นใจ ที่มีโรงเรียนสมาชิกเป็นที่ปรึกษา ขอความช่วยเหลือได้

แนวการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา

การที่กรมสามัญศึกษา วางระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2519 ขึ้น เพราะพิจารณาเห็นว่า เป็นวิธีหนึ่งในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อกลุ่มโรงเรียนจัดตั้งขึ้น ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่จะต้องมีบุคลากร ที่จะต้องมาปฏิบัติงาน เพื่อให้งานของกลุ่มโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องนี้ ตามระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ข้อ 4. ได้ระบุไว้ว่าให้ มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน" ซึ่งแต่งตั้งจากหัวหน้าสถานศึกษาทุกโรงเรียนในกลุ่ม และให้เลือกกันเองเพื่อทำหน้าที่ ประชาน รองประชาน และเจ้าหน้าที่อื่นอีกตามสมควร แล้วเสนอให้ผู้อำนวยการจังหวัดแต่งตั้ง

การที่ระเบียบระบุไว้เช่นนี้ ก็เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนมีคณะผู้ทำงาน เพื่อจะได้แสดงบทบาทในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของกรมสามัญศึกษา กล่าวคือ ให้โรงเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านงานบริหารงานวิชาการ และกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนจะมอบหมาย ดังต่อไปนี้คือ
(กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521:12 - 14)

1. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน ควรจะเป็นเสมือนสหกรณ์ทางความคิด และทางปฏิบัติของนักการศึกษา แล้วประสานงานผ่านศึกษาธิการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด ในวงการศึกษามีหลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ คณะกรรมการมีเรื่องที่จะต้องปรึกษา เช่น ที่ความระเบียบต่าง ๆ เพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติ งานดังกล่าวเหล่านี้มีอยู่ในเสมอ และเป็นการจำเป็นของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นการมีที่ประชุมระดับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถใกล้เคียงกัน มาช่วยตีความให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติก็จะเป็นการคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าให้โรงเรียนแต่ละโรงทำไปตามลำพัง เช่น การวัดผลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละโรงเรียนได้รับอนุญาตให้สามารถพัฒนาระบบการเรียนการสอนของตนเองได้ตามความเหมาะสมของแต่ละแห่ง แต่วิธีการดังกล่าว ถ้าไม่มีมาตรการควบคุมให้ดี ก็จะมีผลเสียต่อการควบคุมมาตรฐาน กลุ่มโรงเรียนก็จะเป็นบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ คือช่วยควบคุมการวัดผลชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้ได้มาตรฐาน

2. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน จะต้องมีความบทบาทในการกลั่นกรองงานให้กรมเจ้าสังกัด เช่น เรื่องความต้องการของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนเสนอความต้องการมายังกรมเจ้าสังกัด ทุกอย่างก็จะมารวมอยู่ที่กรม ทำให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือต้องใช้เวลามาก ซึ่งถ้ากลุ่มโรงเรียนมีการปรึกษากันเสียก่อน และคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนช่วยกลั่นกรองเรื่องลำดับความต้องการ แล้วเสนอมายังกรมเจ้าสังกัด ก็จะช่วยให้ง่ายต่อการพิจารณา หรือถ้ากรมจัดสรรสิ่งใดไปให้กลุ่มโรงเรียนมีการพิจารณาตกลงกันเอง เช่น เรื่องบ้านพักครู เรื่องครู ฯลฯ ถ้าคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนได้แสดงบทบาทในเรื่องดังกล่าวไ้มากเท่าไร ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระของกรมหนักเท่านั้น เป็นการกระจายความรับผิดชอบออกไปให้กลุ่มโรงเรียน หรือในกรณีที่มีผู้บังคับบัญชาจากกรมไปเยี่ยมโรงเรียน ถ้าไม่มีเวลาพอเยี่ยมได้ทุกโรงเรียนก็อาจจะพบกรรมการบริหารของกรมเพื่อรับทราบปัญหาต่าง ๆ ก็จะทำให้ประหยัดเวลาไปได้มาก

3. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน มีบทบาทช่วยพัฒนางานวิชาการที่โรงเรียนมารวมกลุ่มกันพัฒนางานวิชาการย่อมก่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ ซึ่งเรื่องนี้ อุไร ชูติเนตร (2523: 55) กล่าวว่า การจัดกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางจะช่วยในเรื่องต่อไปนี้

1. เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานของโรงเรียนต่าง ๆ ให้ทัดเทียมกัน เพราะมีการประชุมปรึกษาหารือวิธีดำเนินงาน การแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นประจำ

2. เพื่อสะดวกต่อการติดต่อประสานงานและความคุมของทางราชการ เช่น กรมสามัญศึกษา จะติดต่อกับโรงเรียนในส่วนกลางจำนวน 103 โรงเรียน ก็ติดต่อกับประสานงานกับประธานกลุ่มโรงเรียนเพียง 8 คน

ในเรื่องเดียวกันนี้ กรมสามัญศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดกลุ่มโรงเรียนในคำวินิจฉัยการไว้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 37.)

1. ระดมสรรพกำลังทั้งในด้านการคิด การทำงานภายในของการจัดกลุ่ม เพื่อขลุ่มาตรฐานทางวิชาการให้ดีขึ้นเป็นสำคัญ
2. เกิดความร่วมมือในด้านการเรียนการสอน และเพราะใช้หลักสูตรเดียวกัน แผนการสอนเดียวกัน
3. ช่วยแก้ปัญหาคาดขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน สามารถวางแผนเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ร่วมกัน
4. ช่วยแก้ปัญหาคาดครูในด้านการเรียนการสอน และสามารถพัฒนาครูใหม่ ความรู้เท่าเทียมกันได้เร็วขึ้น
5. ช่วยกันแสดงความคิดเห็นและตีความในเรื่องระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ทำให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติและคลี่คลายปัญหาได้เป็นส่วนใหญ่
6. เป็นศูนย์กลางทางวิชาการในเรื่องการจัดประชุมอบรมและจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้วคณะกรรมการกลุ่มควรจะมีบทบาทในการช่วยพัฒนาโรงเรียนทุกโรงเรียนในกลุ่มให้ได้มาตรฐานเดียวกัน โดยอาจจะใช้แบบโรงเรียนใหญ่ช่วยโรงเรียนเล็ก โรงเรียนที่ช่วยโรงเรียนน้อง เพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจะต้องช่วยย้ายุให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความศึกริเริ่มสร้างสรรค์ ในอันที่จะช่วยกันปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนทุกโรงเรียนในกลุ่ม โรงเรียนใดที่พัฒนาแล้วก็พัฒนาต่อไป และเป็นโรงเรียนแกนที่จะช่วยย้าให้โรงเรียนอื่น ๆ ได้แนวทางในการพัฒนา และเป็นแหล่งให้

ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนอื่นไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนก็เป็นเสมือนแกนกลางในการประสานสัมพันธ์ ช่วยคิด ช่วยวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน

4. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน ควรมีบทบาทเป็นหน่วยงานที่สร้างระบบงานประชาธิปไตย การรวมพลังความคิดในเรื่องเดียวกัน แล้วใช้มติส่วนรวม วิจัยว่าเรื่องอะไรควรจะเป็นอย่างไร และหวังผลร่วมกัน คือ ช่วยยกระดับมาตรฐานของโรงเรียนในกลุ่มให้ดีขึ้น เช่น การแก้ปัญหาการปกครองนักเรียน การพิจารณาความดีความชอบของครู ถ้าได้มีการพิจารณาร่วมกัน ใจความเห็นของคนทั้งกลุ่มช่วยกันพิจารณาไม่ควรอย่างไร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เรื่องดังกล่าวเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นรากฐานของระบบงานประชาธิปไตยทั้งสิ้น

จากผลการประชุมสัมมนา ระหว่าง ศึกษาพิเศษฝ่ายนิเทศการบริหารของเขตการศึกษา ของจังหวัด และประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาของเขตการศึกษา 6,7,8 และเขตการศึกษา 9,10,11 (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521:69 - 70) สรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน มีดังนี้

1. จัดทำแผนงานและเป้าหมายในการปฏิบัติงานประจำปี
2. มีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
3. ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม จัดกิจกรรมที่จะให้ครูทุกหมวดวิชาในกลุ่มบังเกิดผล ดังนี้
 - 3.1 มีความเข้าใจในการดำเนินงานปรับปรุงการเรียนการสอนของแต่ละหมวดวิชา
 - 3.2 ให้ครูทุกคนในกลุ่มมีขวัญดีในการทำงาน
 - 3.3 ให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ตามสายวิชาที่ตนรับผิดชอบ
4. พิจารณาหาทางแก้ปัญหาคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในกลุ่มตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน เช่น การแก้ปัญหาคณะวิชาการร่วมกันในการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอน ทำสื่อการเรียน การวัดผลการศึกษา การแก้ปัญหาคณะการบริหารร่วมกัน การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนของกลุ่ม แก้ปัญหาคณะการปกครอง เช่น

จัดกิจกรรม นักเรียนร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล เช่น ป้องกันยา
เสด็จคืนชีพ การเกิดมนุษยชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

5. ประสานงานกับกลุ่มอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ประเมินผลงานประจำปีของกลุ่ม และรายงานผลให้กรมเจ้าสังกัด

ทราบ

จากบทบาทของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนที่ดำเนินอยู่ในแต่ละปี
จะเป็นผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนที่ผู้ศึกษาต้องการดำเนินการวิจัย ว่าการดำเนินงาน
ของกลุ่มโรงเรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กรมสามัญศึกษาตั้งไว้หรือไม่ กล่าวคือ ให้
โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ได้มีโอกาสช่วยเหลือกันในด้านงานบริหาร งานวิชาการ
และกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ที่เหมาะสม

บุคคลที่สำคัญในคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน ที่จะช่วยในทางหรือ
โครงการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน นำไปสู่การปฏิบัติได้ก็คือ ประธานกลุ่มโรงเรียน
ซึ่งจากผลการสัมมนาระหว่าง ศึกษาานิเทศก์ฝ่ายนิเทศการบริหาร (กรมสามัญศึกษา,
หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521: 70) สรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของประธานกลุ่มโรงเรียน
มีดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนตามระเบียบ
อันว่าด้วย กลุ่มโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา

2. ดำเนินงานตามแผนและเป้าหมายของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม
โรงเรียน

3. ประสานงานกับโรงเรียนในกลุ่ม กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนภายในกลุ่ม

5. ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน

6. ติดตามผลงานของโรงเรียนภายในกลุ่ม

7. เสนอแนะให้ชอกรักเห็นและแนวทางแก้ปัญหาในการดำเนินงานของ

กลุ่มโรงเรียน

นอกจากบทบาทและหน้าที่ของประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้ว ยังได้มีการกำหนดแนวทางเพื่อเป็นหลักการ ในด้านการวางแผนปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนดังนี้ คือ

กลุ่มโรงเรียนจะต้องวางแผนการปฏิบัติงานของกลุ่มไว้ตลอดปี โดยพิจารณาตามปัญหา และความต้องการของโรงเรียนในกลุ่มตั้งแนวทางที่เสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. แผนส่งเสริมด้านวิชาการ

- 1.1 โครงการประชุมปฏิบัติการทำแผนการสอน
- 1.2 โครงการจัดหาและแลกเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอน เช่น แบบฝึกหัดสำเร็จรูป คู่มือต่าง ๆ วัสดุเครื่องมือต่าง ๆ
- 1.3 โครงการประชุม อบรม สัมมนาครู และหัวหน้าหมวดวิชา
- 1.4 โครงการจัดทำข้อสอบ ใ้แก่ ข้อสอบรวม ข้อสอบมาตรฐาน ข้อสอบวัดความบกพร่องของการเรียนวิชาต่าง ๆ
- 1.5 โครงการสาธิตและสังเกตการสอนของครูโรงเรียนในกลุ่ม
- 1.6 โครงการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
- 1.7 โครงการส่งเสริมวิชาชีพในโรงเรียนของกลุ่ม
- 1.8 โครงการรวบรวมสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ วิจัยปฏิบัติการเรียนการสอน
- 1.9 โครงการทำเอกสารทางวิชาการและวารสารของกลุ่ม

ฯลฯ

2. แผนส่งเสริมด้านบริหาร

- 2.1 โครงการประชุม อบรม สัมมนา ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายของโรงเรียนในกลุ่ม
- 2.2 โครงการอบรมครูธุรการ (การเงินพัสดุ - ธุรการ)
- 2.3 โครงการอบรมคนงานภารโรง
- 2.4 โครงการปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่
- 2.5 โครงการศึกษาและดูงาน
- 2.6 โครงการส่งเสริมสวัสดิการของกลุ่ม

2.7 โครงการประชาสัมพันธ์งานของกลุ่ม

ฯลฯ

3. แผนส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน

3.1 โครงการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายของโรงเรียนในกลุ่ม

3.2 โครงการชุมนุมนายหมู่ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด

3.3 โครงการแข่งขันกีฬาแก่นักเรียนในกลุ่ม

3.4 โครงการจัดนิทรรศการผลงานของนักเรียนในกลุ่ม

3.5 โครงการนักเรียนอาสา และบำเพ็ญประโยชน์

3.6 โครงการประกวดเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ

นักเรียนในกลุ่ม

ฯลฯ

4. แผนส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล

4.1 โครงการส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

4.2 โครงการส่งเสริมสนับสนุนความมั่นคงของชาติ

4.3 โครงการปลูกป่า

4.4 โครงการป้องกันยาเสพติดให้โทษ

4.5 โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวและผลิตภัณฑ์ทางเกษตร

ฯลฯ

สรุป จากการประมวลแนวความคิด ระเบียบ ตลอดจนหลักการ ในการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นตามเจตนารมณ์ของกรมสามัญศึกษา - ตามที่กล่าวมานี้ นั้น ผู้วิจัยขอสรุปลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. การส่งเสริมงานค้ำจุนบริหารในโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องกับ

1.1 งานบุคคล

1.2 งานธุรการ การเงิน พัสดุ และบริการ

1.3 งานสัมพันธ์กับชุมชน

- 1.4 งานสวัสดิการ
- 1.5 การประสานงาน
2. การส่งเสริมงานด้านวิชาการในโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 หลักสูตร
 - 2.2 การนิเทศการศึกษา
 - 2.3 การจัดการเรียนการสอน
 - 2.4 การส่งเสริมการเรียนการสอน
 - 2.5 งานวัดผล และประเมินผล
 - 2.6 การแนะแนวการศึกษา และอาชีพ
 - 2.7 สื่อการเรียนการสอน
3. การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 กิจกรรมนักเรียน
 - 3.2 งานการปกครอง
 - 3.3 การส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล

ลักษณะงานดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย